

- PROJEKT -

**PROGRAM PRZECIWDZIAŁANIA
PRZEMOCY W RODZINIE ORAZ OCHRONY
OFIAR PRZEMOCY W RODZINIE
W POWIECIE KOZIENICKIM
NA LATA 2021- 2027**

SPIS TREŚCI

Wstęp	2
I. Prawo między narodowe wobec przemocy w rodzinie – poszanowanie praw człowieka	3
1.1 Dokumenty Organizacji Narodów Zjednoczonych	3
1.2 Dokumenty Unii Europejskiej	4
1.3 Przemoc w rodzinie w kontekście wybranych zagadnień prawa polskiego.....	4
II. Charakterystyka zjawiska przemocy	5
2.1 Pojęcie przemocy w rodzinie	5
2.2 Cechy charakterystyczne przemocy.....	5
2.3 Rodzaje, formy i skutki przemocy	5
III. Formy pomocy osobom doznającym przemocy domowej	6
3.1 Prawne formy pomocy	7
3.2 Wsparcie systemowe i zakres pomocy	8
3.3 Instytucjonalne formy wsparcia	12
3.4 Telefony zaufania	14
3.5 Pomoc terapeutyczna i wsparcie psychologiczne osób dotkniętych przemocą w rodzinie	14
IV. Diagnoza problemu zjawiska przemocy na terenie Powiatu Koźienickiego	15
V. Analiza SWOT	20
VI. Cele Programu	21
VII. Adresaci Programu	21
VIII. Realizatorzy programu	21
IX. Obszary, kierunki i działania Programu	22
X. Źródła finansowania	23
XI. Prognozowane efekty realizowanych zadań	23
XII. Monitorowanie i sprawozdawczość	25
XIII. Podsumowanie	25

Wstęp

Obowiązek opracowania Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy wynika wprost z art. 6 ust. 3 Ustawy z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie. Głównym celem programu jest ograniczenie skali problemu i skutków przemocy domowej.

Kwestia występowania przemocy w rodzinie jest istotnym i niepokojącym problemem społecznym. Fakt, że do aktów przemocy często dochodzi w środowisku domowym w kręgu osób najbliższych jest uwarunkowaniem, które w szczególny sposób utrudnia ocenę i ujawnienie tego zjawiska. Przemoc często łączy się z problemem alkoholowym i jest trudna do zdiagnozowania. Aktualnie podejmowane są różne działania mające na celu łagodzenie społecznych skutków tego zjawiska. Narastająca skala przemocy wymaga szerszego podejścia do tematu przeciwdziałania przemocy w rodzinie i uwzględnienia w polityce społecznej powiatu.

W preambule ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie uznano, że „przemoc w rodzinie narusza podstawowe prawa człowieka, w tym prawo do życia i zdrowia oraz poszanowania godności osobistej, a władze publiczne mają obowiązek zapewnić wszystkim obywatelom równe traktowanie i poszanowanie ich praw i wolności”.

Przemoc domowa jest zjawiskiem społecznym, które niszczy ludzi niezależnie od ich pozycji społecznej czy ekonomicznej. Stanowi problem, którego nie można lekceważyć, gdyż wpływa destrukcyjnie nie tylko na osobę będącą ofiarą przemocy, ale na całą rodzinę. Odbija się także na rolach i strukturach społecznych. Najczęściej ofiarami przemocy są osoby słabsze: kobiety, dzieci, osoby starsze czy niepełnosprawne. Prawo ofiary do bezpieczeństwa, do niepoddawania się przemocy jest naczelnym elementem godności ludzkiej i dlatego kwestia ta powinna zawsze zajmować priorytetowe miejsce w kształtowaniu polityki przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Przemoc jest demonstracją siły i chęci przejęcia kontroli nad drugą osobą. Powoduje u ofiary niską samoocenę, poczucie bezsilności i bezradności, ciągły niepokój, depresję oraz choroby związane ze stresem. Doznawanie lub bycie świadkiem przemocy przez dzieci prowadzi do nieodwracalnych skutków, które mogą objawić się dopiero w życiu dorosłym.

Zjawisko przemocy powoduje dysfunkcje całej rodziny. Rodzina jest miejscem, w którym kształtuje się osobowość, system wartości i styl życia człowieka. Służby publiczne z pewnością powinny szanować intymność sfery domowej, lecz nie w sytuacji, gdy interwencja instytucji zajmujących się przeciwdziałaniem przemocy jest konieczna dla zapewnienia bezpieczeństwa jednostki w jej rodzinnym środowisku. Każda przemoc również pojawiająca się w rodzinie jest przestępstwem. Konieczne jest więc takie udoskonalenie systemu prawnego, które zapewniałoby nie tylko ściganie sprawców i egzekucję postanowień sądu, lecz dawało ofiarom warunki do obrony i zapewnienia bezpieczeństwa. Objęcie pomocą i wsparciem osób doznających przemocy, a także podjęcie stanowczych działań wobec osób stosujących przemoc to główne zadania administracji państwowej i samorządowej.

I. PRAWO MIĘDZYNARODOWE WOBEC PRZEMOCY W RODZINIE – POSZANOWANIE PRAW CZŁOWIEKA

1.1. Dokumenty Organizacji Narodów Zjednoczonych

Od wielu lat przemoc w rodzinie jest przedmiotem międzynarodowego zainteresowania. Traktowanie przemocy w kontekście łamania praw człowieka, jako ważnego problemu społecznego, znalazło swoje odzwierciedlenie w wielu dokumentach międzynarodowych, zalecających podjęcie wszelkich niezbędnych działań w celu eliminacji przemocy i ochrony ofiar.

Karta Narodów Zjednoczonych z 1945r.

W preambule postuluje przywrócenie wiary w podstawowe prawa człowieka, w godność i wartość człowieka, w równouprawnienie mężczyzn i kobiet.

Art. 2. *Każdy człowiek jest uprawniony do korzystania ze wszystkich praw i wolności wyłożonych w niniejszej Deklaracji, bez względu na różnice rasy, koloru skóry, płci, języka, religii, poglądów politycznych lub innych przekonań, narodowości, pochodzenia społecznego, majątku, urodzenia lub jakiegokolwiek inne różnice.*

Art. 3. *Każdy człowiek ma prawo do życia, wolności i bezpieczeństwa swojej osoby.*

Art. 5. *Nikt nie może być poddany torturom lub okrutnemu, nieludzkiemu albo upokarzającemu traktowaniu lub karaniu.*

Powszechna Deklaracja Praw Człowieka

Przyjęta jako rezolucja 10.12.1948r. przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych.

Art. 1 *Wszyscy ludzie rodzą się wolni, równi w swej godności i w swych prawach.*

Konwencja o prawach Dziecka

Przyjęta 20.11.1989r. przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych (weszła w życie 02.09.1990r.). Konwencją związały się 192 państwa, w tym Polska.

Art. 19 ust. 1

Państwa – Strony będą podejmowały wszelkie właściwe kroki w dziedzinie ustawodawczej, administracyjnej, społecznej oraz wychowawczej dla ochrony dziecka przed wszelkimi formami przemocy fizycznej bądź psychicznej, krzywdy lub zaniedbania bądź złego traktowania lub wyzysku, w tym wykorzystywania w celach seksualnych, dzieci pozostających pod opieką rodzica(ów), opiekuna(ów) prawnego(ych) lub innej osoby sprawującej opiekę nad dzieckiem.

Konwencja o prawach osób niepełnosprawnych

Przyjęta jako rezolucja 13.12.2006r. przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych.

Art. 1

Celem niniejszej konwencji jest popieranie, ochrona i zapewnienie pełnego i równego korzystania ze wszystkich praw człowieka i podstawowych wolności przez wszystkie osoby niepełnosprawne oraz popieranie i poszanowanie ich przyrodzonej godności (...).

Art. 16 ust. 1

Państwa Strony podejmą wszelkie odpowiednie środki ustawodawcze, administracyjne, społeczne, w dziedzinie edukacji i inne w celu ochrony osób niepełnosprawnych, zarówno w domu, jak i poza nim, przed wszelkimi formami wykorzystywania, przemocy i nadużyć, z uwzględnieniem aspektów związanych z płcią (...).

Art. 17

Każda osoba niepełnosprawna ma prawo do poszanowania jej integralności fizycznej i psychicznej, na zasadzie równości z innymi osobami.

Konwencja w sprawie likwidacji wszelkich form dyskryminacji kobiet z 18.12.1979r.

Art. 2 Państwa Strony potępiają dyskryminację kobiet we wszelkich jej formach oraz zgadzają się prowadzić, za pomocą wszelkich odpowiednich środków i bez zwłoki, politykę likwidującą dyskryminację kobiet (...)

Art. 6 Państwa Strony podejmą wszelkie stosowne kroki, w tym również ustawodawcze, w celu położenia kresu wszelkim formom handlu kobietami oraz ciągnięciu zysków z prostytucji kobiet.

1.2. Dokumenty Unii Europejskiej

Karta Praw Podstawowych Unii Europejskiej (Proklamowana 7 grudnia 2000r.)

Art. 1 *Godność człowieka jest nienaruszalna. Musi być szanowana i chroniona.*

Art. 3 ust. 1 *Każdy ma prawo do poszanowania swej integralności fizycznej i psychicznej.*

Art. 4 *Nikt nie może być poddany torturom ani niehumanicznemu lub poniżającemu traktowaniu albo karaniu.*

Art. 6 *Każdy ma prawo do wolności i bezpieczeństwa osobistego.*

Art. 21 ust.1 *Zakazana jest wszelka dyskryminacja w szczególności ze względu na płeć, rasę, kolor skóry, pochodzenie etniczne lub społeczne, cechy genetyczne, język, religię lub przekonania, poglądy polityczne lub wszelkie inne poglądy, przynależność do mniejszości narodowej, majątek, urodzenie, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną.*

Art. 24 ust. 1 *Dzieci mają prawo do takiej ochrony i opieki, jaka jest konieczna dla ich dobra.*

Art. 25 *Unia uznaje i szanuje prawa osób w podeszłym wieku do godnego i niezależnego życia oraz do uczestniczenia w życiu społecznym i kulturalnym.*

Rada Europy rozwinęła szereg instrumentów prawnych dotyczących problemu przemocy w rodzinie: **Europejska Konwencja Praw Człowieka, Europejska Karta Społeczna, Europejska Konwencja o zapobieganiu torturom oraz niehumanicznemu lub poniżającemu traktowaniu lub karaniu, Konwencja o zapobieganiu i zwalczaniu przemocy wobec kobiet i przemocy domowej.** Kwestia praw dzieci, a szczególnie ich ochrona przed karaniem fizycznym stanowi jedną z priorytetowych kwestii.

Najważniejszą inicjatywą Unii Europejskiej w sprawie problemu przemocy w rodzinie było przyjęcie programu **DAPHNE**, którego głównym założeniem jest podejmowanie środków zapobiegawczych w celu zwalczania przemocy wobec dzieci, młodzieży oraz kobiet.

1.3. Przemoc w rodzinie w kontekście wybranych zagadnień prawa polskiego.

W Polsce regulacje prawne dotyczące przeciwdziałania przemocy w rodzinie nie odbiegają od standardów międzynarodowych. Hierarchicznie naczelnym obowiązującym aktem prawnym jest **Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 roku.** Rozdział II Konstytucji jest poświęcony w całości „wolnościom, prawom i obowiązkom człowieka i obywatela”. Konstytucja wprowadza ochronę praw dziecka, czego dowodem jest powołanie instytucji **Rzecznika Praw Dziecka.** Natomiast w celu ochrony wolności i praw człowieka i obywatela został powołany urząd **Rzecznika Praw Obywatelskich.**

Przemoc w rodzinie jest specyficzną kategorią czynów zabronionych przez prawo, o niezwykle wysokim stopniu społecznej szkodliwości. Zachowania składające się na przemoc w rodzinie są kwalifikowane zazwyczaj w oparciu o **artykuł 207 Kodeksu karnego** – znęcanie się fizyczne lub psychiczne nad osobą najbliższą lub nad inną osobą pozostającą w stałym lub przemijającym stosunku zależności od sprawcy albo nad małoletnim lub osobą nieporadną ze względu na jej stan psychiczny lub fizyczny.

Od 2005 roku funkcjonuje ustawa o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, która określa zadania w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie, zasad postępowania wobec osób doznających przemocy w rodzinie oraz osób stosujących przemoc. Ustawa ta umożliwia również stosowanie, w toku postępowania, wobec osób podejrzanych, specyficznych środków

ograniczających możliwości ich kontaktu z pokrzywdzonym. Jest również dokumentem regulującym zadania powiatu w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Zadania *Programu* realizowane będą także w oparciu o następujące akty prawne:

- Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. *o pomocy społecznej*;
- Ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. *o samorządzie powiatowym*;
- Ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. *Kodeks rodzinny i opiekuńczy*;
- Ustawa z dnia 26 października 1982 r. *o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi*;
- Ustawa z dnia 26 października 1982 r. *o postępowaniu w sprawach nieletnich*;
- Ustawa z dnia 5 czerwca 1998r. *o ochronie zdrowia psychicznego*;
- Ustawa z dnia 6 kwietnia 1990 r. *o Policji*;
- Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – *Kodeks karny*;
- Ustawa z dnia 6 czerwca 1997r. *Kodeks postępowania karnego*;
- Ustawa z dnia 28 lipca 2005 r. *o przeciwdziałaniu narkomanii*.

Założenia *Programu* są zbieżne z celami zawartymi w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Powiatu Kozienickiego na lata 2021 – 2026 oraz Krajowym Programem Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie.

II. CHARAKTERYSTYKA ZJAWISKA PRZEMOCY

2.1. Pojęcie przemocy w rodzinie

Ustawa o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie w art. 2 pkt 2 określa przemoc w rodzinie jako *„jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa lub dobra osobiste członków rodziny, a także innych osób wspólnie zamieszkujących lub gospodarujących, w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą”*.

2.2. Cechy charakterystyczne przemocy

Z wyżej przedstawionej definicji wynikają następujące cechy charakterystyczne przemocy w rodzinie:

- intencjonalność - jest zamierzonym, celowym działaniem człowieka i ma na celu kontrolowanie i podporządkowanie ofiary;
- odbywa się w warunkach nierównych sił – sprawca ma i wykorzystuje przewagę (fizyczną, psychiczną lub ekonomiczną);
- działanie lub zaniechanie jednej osoby prowadzi do naruszenia podstawowych praw, wolności i dóbr osobistych drugiej;
- powoduje cierpienie i szkody fizyczne lub psychiczne – sprawca naraża zdrowie i życie ofiary, szkody mogą być wymierne albo nie, widoczne lub niedostrzegalne, natychmiastowe czy też odroczone w czasie.

2.3. Rodzaje, formy i skutki przemocy

Ze względu na przyjęte strategie działania sprawcy wyodrębnia się następujące rodzaje przemocy:

- **przemoc fizyczna (naruszanie nietykalności fizycznej)** - to wszelkiego rodzaju bezpośrednie działanie z użyciem siły np. bicie, znęcanie się, głodzenie, zamykanie, kopanie, popychanie, klapsy, policzkowanie, szarpanie, duszenie, ciągnięcie za włosy, rzucanie przedmiotami, używanie niebezpiecznych narzędzi lub grożenie ich użyciem, krępowanie ruchów, zadawanie bólu;
skutki – bezpośrednio: uszkodzenia ciała, urazy, rany, złamania, stłuczenia, zadrapania, siniaki, poparzenia; wtórne: choroby w wyniku powikłań i stresu, zespół stresu

pourazowego, życie w chronicznym stresie, poczuciu zagrożenia, strachu, lęku, napady paniki, bezsenność, zaburzenia psychosomatyczne;

- **przemoc psychiczna (naruszanie godności osobistej)** – to działanie prowadzące do zniszczenia pozytywnego obrazu własnej osoby i obniżenia poczucia własnej wartości oraz sprawowanie przez sprawcę psychicznej kontroli nad ofiarą np. obrażanie, osądzanie, ocenianie, oskarżanie, obwinianie, wyśmiewanie, poniżanie, upokarzanie, zawstydzanie, nieliczenie się z uczuciami, ciągłe krytykowanie, szantażowanie, straszenie, stosowanie gróźb, kontrolowanie, narzucanie własnych poglądów, wyzywanie, używanie wulgarnych słów;
skutki – zniszczenie poczucia mocy sprawczej ofiary, jej poczucia własnej wartości i godności, „paraliż” psychiczny dotyczący podejmowania jakichkolwiek działań niezgodnych z zasadą posłuszeństwa, osłabienie psychicznych i fizycznych zdolności stawiania oporu oraz wyrobienie przekonania o daremności jego stawiania, odizolowanie od zewnętrznych źródeł wsparcia, całkowite uzależnienie ofiary od prześladowcy, stały strach i utrata nadziei, choroby psychosomatyczne, ciągły stres, zaburzenia snu;
- **przemoc seksualna (naruszanie intymności)** - to wymuszanie różnego rodzaju niechcianych zachowań w celu zaspokojenia potrzeb seksualnych sprawcy, zmuszanie do odbywania stosunku lub poddania się innym czynnościom seksualnym, zmuszanie do współżycia w nieakceptowanej formie;
skutki – obrażenia fizyczne, ból i cierpienie, obniżona samoocena i poczucie własnej wartości, utrata poczucia atrakcyjności i godności, zaburzenia seksualne, oziębłość, zamknięcie się (lęk, strach, unikanie seksu), uogólniona niechęć i obawa do przedstawicieli płci sprawcy przemocy;
- **przemoc ekonomiczna (naruszanie własności)** - to działanie mające na celu całkowite uzależnienie finansowe ofiary od sprawcy np. utrzymywanie osoby zależnej w całkowitej zależności finansowej, zakazywanie, uniemożliwianie pracy zawodowej, odbieranie zarobionych pieniędzy, niedawanie wystarczającej ilości środków finansowych na prowadzenie gospodarstwa domowego, niezaspokajanie podstawowych potrzeb rodziny, okradanie, zaciąganie kredytów i zmuszanie do zaciągania pożyczek wbrew woli drugiej osoby;
skutki – całkowita zależność finansowa od partnera, niezaspokojenie podstawowych potrzeb życiowych, bieda, zniszczenie poczucia własnej godności i wartości, znalezienie się bez środków do życia;
- **przemoc polegająca na osaczeniu** - np. ciągłe chodzenie za kimś, dzwonienie do niego w celu wyrządzenia mu krzywdy lub zastraszania;
- **przemoc w wymiarze społecznym** np. zakazywanie osobie kontaktów z rodziną, przyjaciółmi, zabranianie wychodzenia z domu, upokarzanie jej w miejscach publicznych;
- **zaniedbanie** to stan ciągłego niezaspokojenia podstawowych potrzeb fizycznych i emocjonalnych dziecka, odrzucenie emocjonalne, brak zainteresowania jego rozwojem, stanem zdrowia, higieną, właściwym odżywianiem i ubieraniem. Może dotyczyć także innych osób zależnych np. starszych czy niepełnosprawnych.

III. FORMY POMOCY OSOBOM DOZNAJĄCYM PRZEMOCY DOMOWEJ

3.1. Prawne formy pomocy

W preambule do znowelizowanej ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie podkreślono, że przemoc w rodzinie narusza podstawowe prawa człowieka, w tym prawo do życia i zdrowia oraz poszanowania godności osobistej, a władze publiczne mają obowiązek zapewnić wszystkim obywatelom równe traktowanie i poszanowanie ich praw i wolności. Zapis ten stał się gwarantem dla wszystkich doświadczających przemocy tego, że pomoc ze strony instytucji jest uwarunkowana prawnie.

Skala i zasięg zjawiska przemocy w rodzinie stanowią poważny problem społeczny, dlatego też formy wsparcia osób doświadczających przemocy określone są ustawowo i gwarantowane na mocy tych przepisów. Art. 3 ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie określa formy pomocy, z jakich może skorzystać osoba dotknięta przemocą w rodzinie:

- poradnictwo medyczne, psychologiczne, prawne, rodzinne socjalne oraz zawodowe, interwencja kryzysowa i wsparcie psychologiczne,
- ochrona przed dalszym krzywdzeniem, poprzez uniemożliwienie osobom stosującym przemoc wspólne zamieszkiwanie oraz zakazanie kontaktowania się z osobą pokrzywdzoną,
- zapewnienie osobie dotkniętej przemocą w rodzinie bezpiecznego schronienia w specjalistycznym ośrodku wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie,
- badanie lekarskie w celu ustalenia przyczyn i rodzaju uszkodzeń ciała związanych z przemocą
- domową oraz wydanie zaświadczenia lekarskiego w tym przedmiocie,
- zapewnienia osobie dotkniętej przemocą, która nie ma tytułu prawnego do zajmowanego wspólnie ze sprawcą przemocy lokalu, pomocy w uzyskaniu mieszkania.

Ponadto osoby doznające przemocy w rodzinie mogą występować do ośrodków pomocy społecznej w gminach właściwych ze względu na miejsce zamieszkania o przyznanie świadczeń w różnych formach finansowych i pozafinansowych. Jedną z wymienionych przesłanek w ustawie o pomocy społecznej do udzielenia pomocy jest właśnie wskazany powód doświadczania przemocy w rodzinie. Wskazane formy wsparcia finansowego to:

- **zasilek stały** – przysługujący osobie niezdolnej do pracy z powodu wieku lub całkowicie niezdolnej do pracy po spełnieniu przez nią kryterium dochodowego to znaczy w przypadku, gdy osiągniany przez nią dochód albo dochód na osobę w rodzinie nie przekroczy określonej w ustawie o pomocy społecznej kwoty;
- **zasilek okresowy** – przysługujący w szczególności ze względu na długotrwałą chorobę, niepełnosprawność, bezrobocie, możliwość utrzymania lub nabycia uprawnień do świadczeń z innych systemów zabezpieczenia społecznego osobie samotnie gospodarującej, której dochód jest niższy od kryterium dochodowego osoby samotnie gospodarującej albo rodzinie, której dochód jest niższy od kryterium dochodowego rodziny;
- **zasilek celowy** – przyznawany w celu zaspokojenia istotnej potrzeby bytowej (np. na pokrycie kosztów zakupu żywności, leczenia, odzieży, niezbędnych przedmiotów użytku domowego, drobnych remontów i napraw).

Osoba dotknięta przemocą domową może także ubiegać się o wsparcie oferowane w ramach ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. W akcie tym wymienia się m.in. następujące formy wsparcia rodziny:

- objęcie dziecka opieką w placówce wsparcia dziennego (np. świetlica, klub, ognisko wychowawcze), pobyt w placówce zapewnia dziecku opiekę i wychowanie, pomoc w nauce oraz organizację czasu wolnego;
- pomoc rodziny wspierającej (organizowana przez wójta/ burmistrza/ prezydenta), która polega głównie na wsparciu w wychowywaniu i opiece nad dzieckiem oraz w prowadzeniu gospodarstwa domowego.

Dodatkową formą pomocy jest wsparcie asystenta rodziny przydzielanego przez ośrodek pomocy społecznej na wniosek pracownika socjalnego w przypadku, gdy ten uzyska informację o problemach związanych z przemocą w rodzinie i po przeprowadzeniu rodzinnego wywiadu środowiskowego wystąpi do kierownika ośrodka pomocy społecznej o przydzielenie asystenta rodziny. Zadaniem asystenta rodziny jest m.in. realizowanie zadań związanych z podejmowaniem interwencji i działań zaradczych w sytuacji zagrożenia dzieci i rodziny, a także służenie pomocą rodzicom w rozwiązywaniu m.in. problemów wychowawczych oraz motywowaniem rodziców do udziału w zajęciach grupowych celem kształtowania prawidłowych wzorców rodzicielskich i umiejętności psychospołecznych. Pomoc asystenta nie jest realizowana w sposób przymusowy, lecz wymagający zgody rodziny i ścisłej jej współpracy. Do innych zadań asystenta należy m.in.:

- pomoc w rozwiązywaniu problemów psychologicznych oraz socjalnych,
- opracowanie planu pracy z rodziną w konsultacji z pracownikiem socjalnym,
- udzielanie pomocy w poszukiwaniu, podejmowaniu i utrzymywaniu pracy zarobkowej,
- udzielanie wsparcia dzieciom (np. poprzez udział w zajęciach psychoedukacyjnych),
- prowadzenie indywidualnych konsultacji wychowawczych dla rodziców i dzieci,
- prowadzenie dokumentacji dot. pracy z rodziną,
- dokonywanie okresowej oceny sytuacji rodziny (nie rzadziej niż co pół roku),
- monitorowanie rodziny po zakończeniu planu pracy z rodziną,
- współpraca z zespołem interdyscyplinarnym w zakresie przeciwdziałania przemocy i podniesienia jakości funkcjonowania rodziny.

Ponadto na mocy obowiązujących przepisów ofiara przemocy domowej może skorzystać z prawa do:

- interwencji policji w sytuacji zagrożenia (w tym do wylegitymowania funkcjonariuszy na wypadek, gdyby były potrzebne ich zeznania lub w sytuacji składania zażalenia na ich działanie),
- założenia Niebieskiej Karty,
- otrzymania bezpłatnego zaświadczenia lekarskiego o przyczynach i rodzaju uszkodzeń ciała związanych z użyciem przemocy w rodzinie,
- żądania zastosowania zatrzymania sprawcy na 48 godzin lub w razie potrzeby odwiezienia do izby wytrzeźwień,
- składania zawiadomienia o popełnieniu przestępstwa (ustnie lub pisemnie) i informacji o wszczęciu postępowania przez policję lub prokuraturę lub odmowie jego wszczęcia,
- składania zażalenia na postanowienie o odmowie wszczęcia postępowania lub jego umorzenia,
- na etapie prowadzonego postępowania ma prawo do przejrzenia akt oraz składania wniosków dowodowych.

Obecnie formy wsparcia dla osób doświadczających przemocy, jakkolwiek rozbudowane, nadal wydają się niewystarczające w obliczu skali problemu przemocy. Poniżej wymieniono dostępne formy wsparcia systemowego i zakres świadczonej pomocy, a następnie formy wsparcia instytucjonalnego.

3.2. Wsparcie systemowe i zakres pomocy

Pomoc społeczna, Gminne komisje rozwiązywania problemów alkoholowych

1. Diagnozują sytuację i potrzeby osoby, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie;
2. Udzielają kompleksowych informacji o:
 - możliwościach uzyskania pomocy, w szczególności psychologicznej, prawnej, socjalnej i pedagogicznej, oraz wsparcia, w tym o instytucjach i podmiotach świadczących specjalistyczną pomoc na rzecz osób dotkniętych przemocą w rodzinie,
 - formach pomocy dzieciom doznającym przemocy w rodzinie oraz o instytucjach i podmiotach świadczących tę pomoc,
 - możliwościach podjęcia dalszych działań mających na celu poprawę sytuacji osoby, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie.
3. Organizują niezwłocznie dostęp do pomocy medycznej, jeżeli wymaga tego stan zdrowia osoby, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie.
4. Zapewniają osobie, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie, w zależności od potrzeb, schronienie w całonocowej placówce świadczącej pomoc, w tym w szczególności w specjalistycznym ośrodku wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie.
5. Mogą prowadzić rozmowy z osobami, wobec których istnieje podejrzenie, że stosują przemoc w rodzinie, na temat konsekwencji stosowania przemocy w rodzinie oraz informuje te osoby

o możliwościach podjęcia leczenia lub terapii i udziale w programach oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie.

Zespoły interdyscyplinarne

Zespół interdyscyplinarny ds. rozwiązywania problemów przemocy w rodzinie – to zespół osób delegowanych ze środowisk profesjonalnych do koordynacji, standaryzacji, analiz i rozwiązywania lokalnych problemów przemocy w rodzinie. Zespół tworzy wójt, burmistrz albo prezydent miasta, powołując do niego przedstawicieli jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, kuratorów sądowych, przedstawicieli gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, policji, oświaty, ochrony zdrowia i organizacji pozarządowych. Ponadto w skład zespołu mogą wchodzić prokuratorzy oraz przedstawiciele innych niż ww. podmiotów działających na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie, w zależności od uwarunkowań i możliwości lokalnych.

Do głównych celów i zadań zespołu należą:

- budowanie lokalnego systemu opieki i wsparcia dla rodziny i dziecka zgodnie z zapisami ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie,
- zsynchronizowanie i wypracowanie standardów współpracy przedstawicieli różnych grup zawodowych i społecznych pracujących i zajmujących się problematyką przemocy,
- kompetencje i zadania poszczególnych instytucji oparte są w dużej mierze o założenia w ramach procedury „Niebieskie Karty”.

Zespół Interdyscyplinarny ma możliwość tworzenia grup roboczych. W skład grupy roboczej wchodzi pracownik socjalny, dzielnicowy, jeżeli w rodzinie są dzieci w wieku szkolnym - pedagog szkolny, jeśli dziecko jest w przedszkolu - wychowawca przedszkolny, a także psycholog lub terapeuta pracujący z osobami doświadczającymi przemocy lub stosującymi przemoc. W razie potrzeby w skład zespołu może zostać powołany pracownik ochrony zdrowia, kurator sądowy, asystent rodziny lub inny specjalista. Przedstawiciele grupy roboczej spotykają się zarówno z osobami doświadczającymi przemocy jak i stosującymi przemoc i we współpracy z rodziną pracują nad zaplanowaniem i realizacją stosownej pomocy oraz jej monitoringiem. Zadaniem grup roboczych jest:

- opracowanie i realizacja planu pomocy w indywidualnych przypadkach wystąpienia przemocy w rodzinie,
- monitorowanie sytuacji rodzin, w których dochodzi do przemocy oraz rodzin zagrożonych wystąpieniem przemocy,
- dokumentowanie działań podejmowanych wobec rodzin, w których dochodzi do przemocy oraz efektów tych działań.

Oświata

Oświata obejmuje ogół instytucji, takich jak szkoły, przedszkola, świetlice, placówki opiekuńcze, poradnie psychologiczno-pedagogiczne. Instytucje te poza podstawowym zadaniem kształcenia dzieci i młodzieży m.in. zapewniają im opiekę poza rodziną oraz mając możliwości oddziaływania na rodziców wspierają prowadzone przez nich działania wychowawcze. W ramach procedury przedstawiciel oświaty:

1. Udziela kompleksowych informacji o:
 - możliwościach uzyskania pomocy, w szczególności psychologicznej, prawnej, socjalnej i pedagogicznej, oraz wsparcia, w tym o instytucjach i podmiotach świadczących specjalistyczną pomoc na rzecz osób dotkniętych przemocą w rodzinie,
 - możliwościach podjęcia dalszych działań mających na celu poprawę sytuacji osoby, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie.
2. Organizuje niezwłocznie dostęp do pomocy medycznej, jeżeli wymaga tego stan zdrowia osoby, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie.

3. Może prowadzić rozmowy z osobami, wobec których istnieje podejrzenie, że stosują przemoc w rodzinie, na temat konsekwencji stosowania przemocy w rodzinie oraz informuje te osoby o możliwościach podjęcia leczenia lub terapii i udziale w programach oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie.
4. Diagnozuje sytuację i potrzeby osoby, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie, w tym w szczególności wobec dzieci.
5. Udziela kompleksowych informacji rodzicowi, opiekunowi prawnemu, faktycznemu lub osobie najbliższej o możliwościach pomocy psychologicznej, prawnej, socjalnej i pedagogicznej oraz wsparcia rodzinie, w tym o formach pomocy dzieciom świadczonych przez instytucje i podmioty w zakresie specjalistycznej pomocy na rzecz osób dotkniętych przemocą w rodzinie.

Pracownicy ochrony zdrowia

Głównym zadaniem jest ochrona zdrowia pacjenta. Zjawisko przemocy domowej kwalifikuje się do zakresu sytuacji objętych świadczeniami zdrowotnymi, ponieważ bardzo często towarzyszą mu wyraźne uszkodzenia zdrowia somatycznego, zawsze występują poważne uszkodzenia zdrowia psychicznego. W dziedzinie pomocy osobom doświadczającym przemocy w rodzinie, oprócz zadań podstawowych, takich jak np. udzielenie pomocy medycznej, istotne jest:

- rozpoznanie sygnałów świadczących o występowaniu przemocy, szczególnie, gdy ofiary bądź świadkowie próbują to ukryć,
- umiejętność przeprowadzenia rozmowy umożliwiającej rozpoznanie form przemocy i częstotliwości jej występowania,
- wystawienie na prośbę poszkodowanych zaświadczenia lekarskiego o stwierdzonych obrażeniach,
- poinformowanie osób doznających przemocy w rodzinie o miejscach i warunkach wystawienia obdukcji,
- w przypadku stwierdzenia lub podejrzenia podczas badania popełnienia przestępstwa, np. ślady ciężkiego uszkodzenia ciała, ślady podejranych oparzeń, wykorzystania seksualnego – powiadomienie organów ścigania,
- udział w procedurze odebrania dziecka przez pracownika socjalnego w przypadku bezpośredniego zagrożenia życia lub zdrowia dziecka w związku z przemocą w rodzinie (lekarz, ratownik medyczny, pielęgniarka), udział w zespołach interdyscyplinarnych i grupach roboczych,
- realizacja procedury „Niebieskie Karty”.

Pracownikiem ochrony zdrowia uprawnionym do realizacji procedury jest osoba, wykonująca zawód medyczny, w tym lekarz, pielęgniarka, położna i ratownik medyczny. Działania ww. osób w ramach procedury uzależnione są od rodzaju diagnostyki oraz konieczności terapii pacjenta. W ramach procedury przedstawiciel ochrony zdrowia każdorazowo udziela pacjentowi, co do którego istnieje podejrzenie, że jest dotknięty przemocą w rodzinie, informacji o możliwościach uzyskania pomocy i wsparcia oraz o uprawnieniu do uzyskania bezpłatnego zaświadczenia o ustaleniu przyczyn i rodzaju uszkodzeń ciała związanych z użyciem przemocy w rodzinie.

Policja

1. Udziela osobie, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie, niezbędnej pomocy, w tym pierwszej pomocy;
2. Organizuje niezwłocznie dostęp do pomocy medycznej, jeżeli wymaga tego stan zdrowia osoby, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie;
3. Przedstawiciel policji podejmuje, w razie potrzeby, inne niezbędne czynności zapewniające ochronę życia, zdrowia i mienia osób, co do których istnieje podejrzenie, że są dotknięte przemocą w rodzinie, włącznie z zastosowaniem na podstawie odrębnych przepisów

- w stosunku do osoby, wobec której istnieje podejrzenie, że stosuje przemoc w rodzinie, środków przymusu bezpośredniego i zatrzymania;
4. Przeprowadza, o ile jest to możliwe, z osobą, wobec której istnieje podejrzenie, że stosuje przemoc w rodzinie, rozmowę, w szczególności o odpowiedzialności karnej za znęcanie się fizyczne lub psychiczne nad osobą najbliższą lub inną osobą pozostającą w stałym lub przemijającym stosunku zależności od osoby, wobec której istnieje podejrzenie, że stosuje przemoc w rodzinie, albo nad małoletnim lub osobą nieporadną ze względu na jej stan psychiczny lub fizyczny oraz wzywa osobę, wobec której istnieje podejrzenie, że stosuje przemoc w rodzinie, do zachowania zgodnego z prawem i zasadami współżycia społecznego;
 5. Przeprowadza na miejscu zdarzenia, w przypadkach niecierpiących zwłoki, czynności procesowe w niezbędnym zakresie, w granicach koniecznych do zabezpieczenia śladów i dowodów przestępstwa;
 6. Podejmuje działania mające na celu zapobieganie zagrożeniom mogącym występować w rodzinie, w szczególności składa systematyczne wizyty sprawdzające stan bezpieczeństwa osoby, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie, w zależności od potrzeb określonych przez zespół interdyscyplinarny lub grupę roboczą.

Prokuratura

Z punktu widzenia prawa przemoc w rodzinie to przestępstwo, którego odmiany określone są w wielu aktach normatywnych i odpowiednio karane. W polskim kodeksie karnym nie istnieje jedno przestępstwo o nazwie „przemoc w rodzinie”, ale wymienionych jest szereg przestępstw, które mogą zostać popełnione z jej użyciem.

Najczęściej w przypadku przemocy w rodzinie stosowany jest artykuł 207 § 1 k.k. „Kto znęca się fizycznie lub psychicznie nad osobą najbliższą lub nad inną osobą pozostającą w stałym lub przemijającym stosunku zależności od sprawcy albo nad małoletnim lub osobą nieporadną ze względu na jej stan psychiczny lub fizyczny...” przewiduje karę pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5. Prokuratorzy mogą wchodzić w skład zespołów interdyscyplinarnych /na zasadzie fakultatywności/.

Kuratorzy sądowi

Kuratorzy sądowi realizują określone przez prawo zadania o charakterze wychowawczo-resocjalizacyjnym, diagnostycznym, profilaktycznym i kontrolnym, związane z wykonywaniem orzeczeń sądu. Ponadto kuratorzy wchodzić w skład zespołu interdyscyplinarnego oraz mogą wchodzić w skład grup roboczych. Uwzględniając, że grupy robocze są tworzone w celu rozwiązywania problemów związanych z wystąpieniem przemocy w rodzinie w indywidualnych przypadkach przewidziano udział fakultatywny kuratora, uzależniony od realizacji przez niego w tej rodzinie dozoru lub nadzoru.

Organizacje pozarządowe

Organizacje pozarządowe to są głównie stowarzyszenia, fundacje i kościelne osoby prawne. W zakresie pomocy osobom doznającym przemocy organizują telefony zaufania, punkty informacyjno-konsultacyjne, ośrodki pomocy, schroniska, hostele, świetlice dla dzieci. W ramach swojej działalności oferują, m.in.:

- pomoc psychologiczną, w grupie i kontakcie indywidualnym,
- pomoc prawną, w tym pisanie pozwów, wniosków,
- pomoc socjalną,
- grupy wsparcia,
- grupy samopomocowe,
- pomoc socjoterapeutyczną dla dzieci,
- udział w prowadzeniu wywiadów środowiskowych
- udział w pracach zespołów interdyscyplinarnych,
- udział w interwencjach,

- monitorowanie przypadków,
- pomoc w załatwianiu spraw urzędowych i innych,
- prowadzenie świetlic,
- prowadzenie punktów nieodpłatnej pomocy prawnej.

3.3. Instytucjonalne formy wsparcia

Przepisy w zakresie udzielania pomocy osobom dotkniętym przemocą domową stanowią o konieczności prowadzenia przez samorządy instytucjonalnych form wsparcia. Na terenie województwa mazowieckiego istnieje wiele instytucji świadczących pomoc ofiarom przemocy domowej. Ich struktura odpowiada w dużej mierze tej, która dotyczy zasięgu ogólnopolskiego. Są to zarówno ośrodki interwencyjne, jak i specjalistyczne ośrodki wsparcia, a także domy pomocy, czy hostele. Najliczniejszą grupę stanowią natomiast punkty konsultacyjne.

3.3.1. Ośrodki interwencji kryzysowej (OIK)

Głównym celem działalności ośrodków interwencji kryzysowej jest świadczenie pomocy osobom znajdującym się w kryzysie i zapobieganie przejściu reakcji kryzysowej w stan chronicznej niewydolności psychospołecznej. Ośrodki mają za zadanie zapewnienie bezpieczeństwa i wsparcia poprzez świadczenie pomocy interwencyjnej, terapeutycznej, prawnej, psychologicznej i psychiatrycznej, ale także bytowej. Prowadzenie ośrodka interwencji kryzysowej, zgodnie z art. 19 pkt 12 ustawy o pomocy społecznej, jest zadaniem własnym powiatu. Równocześnie zgodnie z art. 6 ust. 3 pkt 4 ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie zadaniem własnym powiatu jest zapewnienie osobom doznającym przemocy w rodzinie miejsc w ośrodku interwencji kryzysowej.

Na terenie województwa mazowieckiego funkcjonuje aktualnie 13 ośrodków interwencji kryzysowej. Zaleca się, aby każdy powiat posiadał informacje na temat funkcjonowania ośrodka bądź miejsca, które zostało wyznaczone, jako podmiot realizujący zadania powiatu w zakresie pomocy ofiarom przemocy domowej.

Wykaz ośrodków interwencji kryzysowej oraz ośrodków wsparcia udzielających pomocy osobom doznającym przemocy w rodzinie (w tym specjalistycznych ośrodków wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie) znajduje się na stronie www.gov.pl/web/rodzina/bazy-teleadresowe

3.3.2 Domy dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży

Domy dla matek z małoletnimi dziećmi działają na mocy ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej oraz rozporządzenia Ministra Polityki Społecznej w sprawie domów dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży. Na podstawie powyższych regulacji zapewniają one całodobowy, okresowy pobyt matkom z małoletnimi dziećmi i kobietom w ciąży, a także ojcom z małoletnimi dziećmi i innym osobom sprawującym opiekę nad dziećmi.

Osoba ubiegająca się o skierowanie do domu składa wniosek w ośrodku pomocy społecznej właściwym ze względu na jej miejsce zamieszkania, natomiast ośrodek kompletuje dokumenty i przekazuje je do starosty, który wydaje decyzję o skierowaniu do domu. Podstawę do wydania skierowania do domu stanowi:

- wniosek osoby ubiegającej się o skierowanie do domu;
- rodzinny wywiad środowiskowy przeprowadzony przez pracownika socjalnego ośrodka pomocy społecznej właściwego ze względu na miejsce zamieszkania osoby ubiegającej się o skierowanie do domu lub przez pracownika socjalnego domu;
- zaświadczenie lekarskie stwierdzające brak przeciwwskazań zdrowotnych do umieszczenia w domu;
- skrócony odpis aktu urodzenia dziecka lub książeczka zdrowia dziecka;
- orzeczenie o niepełnosprawności lub orzeczenie o stopniu niepełnosprawności;
- opinia ośrodka zawierająca uzasadnienie pobytu w domu.

W przypadku braku miejsca w domu na terenie danego powiatu, w porozumieniu z osobą ubiegającą się o skierowanie do domu, poszukuje się miejsca w domu w innym powiecie. Odnosnie ofiar przemocy przepisy określają, że w sytuacji zagrożenia bezpieczeństwa lub zdrowia osoby ubiegającej się o skierowanie do domu lub jej dziecka przyjmuje się tę osobę bez skierowania, na wniosek tej osoby lub ośrodka, i niezwłocznie powiadamia o tym starostę powiatu prowadzącego dom. Osoba pozostaje w domu pomimo możliwości zapewnienia jej przez ośrodek innej formy pomocy, jeżeli opuszczenie domu stanowiłoby zagrożenie dla życia i zdrowia jej lub jej dziecka, do czasu ustania tych zagrożeń.

3.3.3 Punkty konsultacyjne

W ramach realizacji zadań w zakresie przeciwdziałania przemocy działają także punkty informacyjno-konsultacyjne dla osób dotkniętych przemocą. Są to miejsca, w których osoba będąca ofiarą przemocy domowej może uzyskać pomoc w powrocie do równowagi, poprzez wsparcie oraz niezbędne informacje na temat różnych form pomocy jej przysługujących.

Do punktu mogą się zgłaszać lub być kierowane osoby doświadczające wszelkich form przemocy (w tym: fizycznej, psychicznej, ekonomicznej i seksualnej). W punkcie pełnią dyżury specjaliści, tacy jak: psycholog, pracownik socjalny, czy radca prawny, którzy udzielają informacji na temat zjawiska przemocy domowej oraz konsultacji w następujących obszarach:

- konsultacji i wsparcia psychologicznego;
- konsultacji prawnych;
- poradnictwa socjalnego;
- funkcjonowania instytucji i placówek udzielających pomocy osobom krzywdzonym.

Poradnictwo i wsparcie w punktach są zupełnie bezpłatne, a wszystkie osoby korzystające z nich mają zapewnioną dyskrecję.

3.3.4 Specjalistyczne ośrodki wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie

Na podstawie art. 6 ust. 4 pkt 1 ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie do zadań z zakresu administracji rządowej realizowanych przez powiat należy tworzenie i prowadzenie specjalistycznych ośrodków wsparcia dla ofiar przemocy. Zadanie finansowane jest z budżetu państwa, a pomoc świadczona przez te placówki opiera się o zapewnienie szeroko pojętego bezpieczeństwa osób narażonych na skutki działań przemocowych. Specjalistyczne ośrodki wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie to jednostki ukierunkowane na udzielenie specjalistycznej pomocy osobom doświadczającym przemocy w rodzinie. Placówki te zapewniają usługi w zakresie:

- interwencyjnym (m.in.: schronienie, ochrona ofiary przemocy domowej przed osobą stosującą przemoc),
- prawnym, poprzez udzielanie natychmiastowej pomocy prawnej,
- psychologicznym i terapeutyczno-wspomagającym (m.in.: diagnozowanie problemu przemocy domowej, opracowanie indywidualnego planu pomocy, prowadzenie grup wsparcia i grup terapeutycznych, prowadzenie terapii indywidualnej),
- pomocy w zaspokojeniu potrzeb bytowych.

Na terenie województwa mazowieckiego funkcjonują trzy specjalistyczne ośrodki wsparcia:

- Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie w Mławie,
- Ośrodek Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie w Piastowie,
- Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie prowadzony przez Fundację Centrum Praw Kobiet w Warszawie.

3.4. Telefony zaufania

W zakresie pomocy ofiarom przemocy domowej działają także telefony alarmowe i telefony zaufania. Poza funkcjonującymi telefonami w istniejących ośrodkach wsparcia istnieją także wyspecjalizowane formy wsparcia telefonicznego, świadczące pomoc w oparciu o dyskrecję i działania interwencyjne. Ogólnopolskie telefony alarmowe, interwencyjne oraz informacyjne:

- policja – 997 (jednolity nr alarmowy obowiązujący na terenie całej UE – 112)
- Niebieska Linia (Ogólnopolskie Pogotowie dla Ofiar Przemocy w Rodzinie) – 801 12 00 02
- kryzysowy telefon zaufania – 116 123
- Centrum Praw Kobiet (całodobowy telefon interwencyjny dla kobiet ofiar przemocy) – 600 070 717
- dziecięcy telefon zaufania Rzecznika Praw Dziecka – 800 12 12 12
- poradnia telefoniczna dla osób doświadczających przemocy w rodzinie – 22 668 70 00
- telefon zaufania dla dzieci i młodzieży Fundacji Dajemy Dzieciom Siłę – 116 111
- bezpłatna, anonimowa pomoc telefoniczna i online dla rodziców i nauczycieli, którzy potrzebują wsparcia w zakresie pomocy dzieciom przeżywającym trudności (agresja i przemoc w szkole, cyberprzemoc i zagrożenia związane z nowymi technologiami, wykorzystywanie seksualne, kontakt z substancjami psychoaktywnymi, uzależnienia, depresja, myśli samobójcze, zaburzenia odżywiania) – 800 100 100.

3.5. Pomoc terapeutyczna i wsparcie psychologiczne osób dotkniętych przemocą w rodzinie

Pomoc psychologiczna w zakresie przemocy domowej obejmuje bardzo szeroki i różnorodny obszar działań, wyróżniających się ze względu na specyficzny i określony cel. Kryzys wywołany przemocą niejednokrotnie wymaga objęcia ofiar wsparciem psychologicznym, element ten wydaje się niezbędny, aby odzyskała ona kontrolę na swoim życiem i miała tym samym siłę sprawczą do działania w obszarze zapobiegania takim sytuacjom w przyszłości. Od strony osoby pomagającej, poza wsparciem psychologicznym, niezbędne są także działania zwiększające kompetencję osoby, która korzysta z pomocy. Od strony osoby przyjmującej, efektywność wsparcia można mierzyć poprzez zmiany wewnętrzne, które warunkują skuteczne, konstruktywne działanie i pożądane zmiany życiowe, celem zapobiegania przemocy. W związku z tym istotne jest prowadzenie profesjonalnych programów terapeutycznych skierowanych zarówno do ofiar, jak i sprawców, jak również dzieci, które na skutek obserwacji zachowań przemocowych mają potencjał nawiązywać podobne relacje w przyszłości.

IV. DIAGNOZA PROBLEMU ZJAWISKA PRZEMOCY NA TERENIE POWIATU KOZIENICKIEGO

W powiecie kozienskim zamieszkuje 59 997 mieszkańców (źródło: GUS, stan na 31.12.2019 r.), z czego 50,4 % stanowią kobiety. Społeczeństwo powiatu to w przeważającej części mieszkańcy wsi. Na terenie powiatu kozienskiego funkcjonują służby, które w zakresie swoich kompetencji mają za zadanie przeciwdziałać przemocy w rodzinie.

W celu zdiagnozowania problemu przemocy w rodzinie Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie zebrało dane z Centrum Usług Społecznych, Gminnych Ośrodków Pomocy Społecznej oraz Komendy Powiatowej Policji.

Z uzyskanych danych wynika, że w każdej gminie na terenie powiatu kozienskiego realizowane są wieloletnie programy przeciwdziałania przemocy w rodzinie i ochrony ofiar przemocy w rodzinie. Na podstawie zebranych danych wynika, że w powiecie kozienskim we wszystkich gminach funkcjonują Zespoły Interdyscyplinarne ds. przeciwdziałania przemocy, w skład których wchodzi przedstawiciele jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, policji, oświaty, ochrony zdrowia, organizacji pozarządowych oraz kuratorzy sądowi. Celem Zespołów jest budowanie lokalnego systemu wsparcia dla osób i rodzin doświadczających przemocy oraz wypracowanie standardów współpracy międzyinstytucjonalnej na rzecz przeciwdziałania przemocy.

Ustawa o przemocy w rodzinie nałożyła na Radę Ministrów obowiązek wydania rozporządzenia określającego zasady procedury „Niebieskie Karty” oraz wzory stosownych formularzy. Szczegółowe warunki realizowania procedury „Niebieskie Karty” określa Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 13 września 2011 roku. Wspomniana procedura postępowania ma na celu zatrzymanie przemocy w rodzinie oraz pomoc w wychodzeniu z tej sytuacji. Uruchomienie procedury następuje poprzez wypełnienie formularza „Niebieska Karta – A” przez przedstawiciela jednej z następujących służb: policji, jednostek organizacyjnych pomocy społecznej (np. pracownika socjalnego), oświaty (np. pedagoga, dyrektora szkoły, nauczyciela), ochrony zdrowia (np. lekarza, pielęgniarkę), komisji rozwiązywania problemów alkoholowych. Wszczęcie procedury winno występować nawet w sytuacjach, w których jedynie zaistniało podejrzenie stosowania przemocy, nawet nie poparte dowodami. Dopiero w toku prowadzenia procedury wymaga się, aby przypuszczenie stosowania przemocy zostało uzasadnione.

Niebieska Karta-A – wszczęcie procedury. Osoba wszczynająca procedurę przekazuje wypełniony formularz do przewodniczącego Zespołu Interdyscyplinarnego niezwłocznie tzn. nie później niż w terminie 7 dni (kopia zostaje u wszczynającego procedurę). Następnie przewodniczący Zespołu interdyscyplinarnego, nie później niż w ciągu 3 dni przekazuje go członkom Zespołu lub grupie roboczej.

Niebieska Karta-B – przekazuje się osobie, wobec której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie.

Niebieska Karta-C – na posiedzeniu członkowie Zespołu Interdyscyplinarnego lub grupa robocza, w obecności osoby, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie, dokonują analizy sytuacji rodziny i wypełniają formularz „Niebieska Karta-C”.

Niestawiennictwo osoby, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie – nie wstrzymuje prac Zespołu Interdyscyplinarnego lub grupy roboczej.

Niebieska Karta-D – członkowie ZI lub grupy roboczej wypełniają formularz „Niebieska Karta-D” w obecności osoby, co do której istnieje podejrzenie, że stosuje przemoc w rodzinie. Możliwe jest wypełnienie formularza w miejscu zamieszkania osoby podejrzanej o stosowanie przemocy.

Zakończenie procedury następuje w przypadku ustania przemocy w rodzinie w sposób trwały oraz po zrealizowaniu indywidualnego planu pomocy. Procedura zostaje również zamknięta, gdy zespół rozstrzygnie o braku zasadności podejmowania działań.

W powiecie kozienskim zjawisko przemocy kształtuje się na różnym poziomie w poszczególnych gminach. Na terenach wiejskich oscyluje między 6 a 12 realizowanymi procedurami rocznie,

natomiast na terenie miasta i gminy Kozienice osiąga poziom od 88 w 2019r. do 94 w 2020r., co obrazuje poniższa tabela:

Tabela 1. Liczba procedur „Niebieskie Karty” w Powiecie Kozienickim w latach 2019, 2020

Lp.	Gmina	Liczba procedur „Niebieskie Karty”	
		2019	2020
1.	Garbatka Letnisko	8	8
2.	Głowaczów	9	12
3.	Gniewoszów	4	9
4.	Grabów nad Pilicą	10	9
5.	Kozienice	88	94
6.	Magnuszew	6	11
7.	Sieciechów	6	9

Źródło: Centrum Usług Społecznych w Kozienicach, Gminne Ośrodki Pomocy Społecznej z powiatu kozienickiego

Z analizy danych wynika, że liczba rodzin obejmowanych procedurą „Niebieskie Karty” jest zróżnicowana w zależności od danego roku oraz środowiska. Najwięcej spraw objętych procedurą prowadzi Centrum Usług Społecznych w Kozienicach. Dane wskazują również, że coraz więcej osób obejmowanych jest procedurą „Niebieskie Karty”. Procedura ta pozwala na skuteczniejszą pomoc osobom dotkniętym przemocą w rodzinie. Jednakże pomoc dla ofiar przemocy w rodzinie to nie tylko założenie „Niebieskiej Karty”. Niezbędna jest również specjalistyczna pomoc i wsparcie.

Tabela 2. Liczba prowadzonych spraw przez Zespoły Interdyscyplinarne w Powiecie Kozienickim w latach 2019, 2020

Wyszczególnienie	Lata	
	2019	2020
Liczba rodzin objętych procedurą „Niebieskie Karty”	136	155
Liczba posiedzeń Zespołów Interdyscyplinarnych	48	45
Liczba posiedzeń grup roboczych	159	316
Liczba szkoleń pracowników służb pomocy społecznej w zakresie przemocy	10	7

Źródło: Centrum Usług Społecznych w Kozienicach, Gminne Ośrodki Pomocy Społecznej z powiatu kozienickiego

Dane zawarte w powyższej tabeli obrazują liczbę posiedzeń zespołów interdyscyplinarnych i grup roboczych oraz liczbę szkoleń pracowników służb pomocy społecznej w zakresie przemocy. Z danych wynika, że niewielu pracowników pomocy społecznej korzysta ze szkoleń w zakresie przemocy.

Tabela 3. Liczba zakończonych spraw przez Zespoły Interdyscyplinarne w Powiecie Koźienickim w latach 2019, 2020

Wyszczególnienie	Lata	
	2019	2020
Liczba zakończonych spraw objętych procedurą „Niebieskie Karty” w tym:	110	84
z powodu ustania przemocy w rodzinie bądź uzasadnionego przypuszczenia o zaprzestaniu dalszego stosowania przemocy w rodzinie	14	63
po zrealizowaniu indywidualnego planu pomocy	80	0
rozstrzygnięcia o braku zasadności podejmowania działań	16	21

Źródło: Centrum Usług Społecznych w Koźienicach, Gminne Ośrodki Pomocy Społecznej z powiatu koźienickiego

Z uzyskanych danych wynika, że w 14 przypadkach w 2019 r. i 63 w 2020 r. na terenie powiatu koźienickiego zakończono procedurę „Niebieskie Karty” z powodu ustania przemocy w rodzinie i uzasadnionego przypuszczenia o zaprzestaniu dalszego stosowania przemocy w rodzinie, a w 80 przypadkach w 2019r. po zrealizowaniu indywidualnego planu pomocy, natomiast w 16 przypadkach w 2019 r. i 21 przypadkach w 2020r. zakończono procedurę „Niebieskie Karty” z powodu rozstrzygnięcia o braku zasadności podejmowania działań. Należy nadmienić, że po zakończeniu procedury, można ją na nowo uruchomić, gdyby doszło do kolejnego aktu przemocy.

Tabela 4: Informacje dotyczące sprawców i ofiar przemocy.

Działania	2019	2020
Liczba rodzin w których występuje lub istnieje podejrzenie przemocy domowej	112	138
Liczba sprawców	114	137
-Kobiety	3	17
-Mężczyźni	111	120
Liczba Ofiar	121	157
-Kobiety	97	115
-Mężczyźni	15	25
-Dzieci	9	17
Liczba udzielonych porad specjalistycznych	11	2
Liczba osób którym udzielono pomocy finansowej	7	10
Liczba osób skierowanych na konsultacje medyczne	0	0
Liczba osób skierowanych na konsultacje prawne	58	2
Liczba osób skierowanych na konsultacje psychologiczne	146	39
Liczba rodzin w przypadku których współpracowano z Policją	114	135
Liczba rodzin w przypadku których współpracowano ze szkołą	15	19
Liczba rodzin /osób które skierowano na terapię	7	6
Liczba dzieci, które z uwagi na przemoc w rodzinie zostały umieszczone w pieczy zastępczej	0	0
Liczba rozmów przeprowadzonych przez pracowników ośrodka z ofiarami przemocy	170	177
Liczba rozmów przeprowadzonych przez pracowników ośrodka ze sprawcami przemocy	137	76
Liczba przekazanych przez Zespół Interdyscyplinarny/Grupę Roboczą zawiadomień do organów ścigania (Policja, Prokuratura) o popełnieniu przestępstwa w związku z użyciem przemocy w rodzinie.	0	1
Osoby, którym zapewniono schronienie w ośrodkach wsparcia lub w specjalistycznych ośrodkach wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie		
Liczba osób	0	4
Liczba rodzin	0	1
Przypadki odebrania dziecka z rodziny na podst. art.12 ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie w sytuacji bezpośredniego zagrożenia życia lub zdrowia dziecka:		
Liczba dzieci	0	0
Liczba rodzin	0	0

Źródło: Centrum Usług Społecznych w Koźienicach, Gminne Ośrodki Pomocy Społecznej z powiatu koźienickiego

Dane statystyczne opracowane w oparciu o przesłane informacje o działaniach podejmowanych przez pracowników socjalnych Ośrodków Pomocy Społecznej i Zespoły Interdyscyplinarne z terenu Powiatu Kozienskiego w latach 2019 i 2020 pokazują narastanie zjawiska przemocy oraz zakres świadczonej pomocy. Skala problemu determinuje wzrost przypadków współpracy z Policją lub innymi służbami wspierającymi osoby dotknięte przemocą w rodzinie.

Tabela 5. Rodzaje przemocy w Powiecie Kozienskim w latach 2019, 2020

Rodzaje przemocy	Lata	
	2019	2020
fizyczna	94	117
psychiczna	92	110
seksualna	1	0
ekonomiczna	1	0
inne	15	15

Źródło: Centrum Usług Społecznych w Koziensicach, Gminne Ośrodki Pomocy Społecznej z powiatu kozienskiego

Z danych wskazanych w powyższej tabeli wynika, iż najczęstszym rodzajem przemocy jest przemoc psychiczna i fizyczna z niewielką przewagą fizycznej. Następnie przemoc występująca w innych obszarach w tym seksualna i ekonomiczna.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Koziensicach podejmuje działania mające na celu zmniejszenie skali przemocy w rodzinie. PCPR w miarę swoich możliwości i kompetencji wspiera rodziny w przezwyciężaniu sytuacji kryzysowej. Umożliwia korzystanie z porad prawnych, psychologicznych i socjalnych dla osób dorosłych i dzieci. W siedzibie Centrum na tablicy ogłoszeń na bieżąco wywiesza się wszelkie dostępne informacje dotyczące zjawiska przemocy. Udostępnia się opracowania, ulotki i broszury pozyskane z innych źródeł, jak i własne opracowania. Ponadto PCPR współpracuje z innymi instytucjami i organizacjami z terenu powiatu kozienskiego, tj. ośrodkami pomocy społecznej, Komendą Powiatową Policji w Koziensicach, szkołami i innymi placówkami oświatowymi, organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz rodziny z terenu powiatu, Prokuraturą Rejonową w Koziensicach, zespołami interdyscyplinarnymi, gminnymi komisjami rozwiązywania problemów alkoholowych, Poradnią Psychologiczno-Pedagogiczną w Koziensicach oraz Sądem Rejonowym w Koziensicach. Ponadto Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie corocznie organizuje spotkania szkoleniowo-edukacyjne wspierające rodziny oraz promuje właściwe wzorce w zakresie spędzania czasu wolnego, realizowania zainteresowań, oraz rozwoju psycho-społecznego. Przeprowadza również profilaktyczne zajęcia warsztatowe w placówkach oświatowych. Tematyka spotkań to m.in.: przemoc, agresja wśród dzieci i młodzieży, tolerancja i uzależnienia. Uczniowie są zapoznani z pojęciem przemocy oraz jej formami, dowiadują się, czym jest cyberprzemoc i jak nie stać się jej ofiarą. Na zajęciach przedstawiane są sytuacje przemocowe, ich rodzaje i następstwa, uświadamiając uczniom istotę i zagrożenia związane ze zjawiskiem przemocy. Słuchacze zapoznani są, także ze sposobami walki z przemocą i dowiadują się, gdzie szukać pomocy. Podobne zagadnienia poruszane są na organizowanych przez Centrum spotkaniach kierowanych do lokalnej społeczności oraz na cyklicznych spotkaniach z rodzinami zastępczymi oraz ich podopiecznymi.

Centrum w ramach działań edukacyjnych, w zakresie zjawiska przemocy oraz podwyższenia poziomu wiedzy i kompetencji przedstawicieli grup zawodowych stykających się z problemem przemocy, w miarę możliwości organizuje i bierze udział w szkoleniach.

Ponadto mając na uwadze obowiązek zabezpieczenia dla osób z terenu powiatu kozienskiego miejsca w ośrodkach wsparcia w związku z doznawaną przemocą lub stanem kryzysu, podpisano

umowę pomiędzy Powiatem Kozienickim a Caritas Diecezji Warszawsko-Praskiej, na realizację usług dotyczących zadań z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Caritas zabezpiecza trzy miejsca w Domu Samotnej Matki w Zielonce na wypadek konieczności umieszczenia osób z naszego terenu w związku z występującą przemocą. Placówka prowadzona jest zgodnie ze standardami określonymi w Rozporządzeniu Ministra Polityki Społecznej z dnia 8 marca 2005r. w sprawie domów dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży. Planowane jest również podpisanie umowy na zabezpieczenie miejsc dla mieszkańców naszego powiatu będących w kryzysie w ośrodku interwencji kryzysowej.

Dotychczas nie było konieczności umieszczania osób z naszego terenu w tego rodzaju placówkach. Niemniej jednak corocznie zabezpieczane są środki na wypadek pojawienia się sytuacji kryzysu i potrzeby umieszczenia osób z terenu powiatu kozienickiego celem zapewnienia schronienia i pomocy osobom dotkniętym przemocą w rodzinie.

Tabela 6. Działania dotyczące przemocy

Działania	2019	2020
Liczba przeprowadzonych interwencji domowych (ogółem)	945	789
Liczba przeprowadzonych interwencji domowych dotyczących przemocy w rodzinie	54	74
Liczba postępowań przygotowawczych dotyczących przemocy domowej w których była prowadzona procedura Niebieskich Kart -wszczętych -stwierdzonych -zakończonych	64	87
Liczba wypełnionych formularzy Niebieska Karta A -wszczynających procedurę -dotyczących kolejnych przypadków przemocy w rodzinie w trakcie trwającej procedury	96 85 9	141 117 24
Liczba ofiar przemocy domowej (ogółem) w tym:	114	192
-Kobiety	79	125
-Mężczyźni	16	44
-Dzieci	19	23
Liczba sprawców przemocy domowej (ogółem) w tym:	97	141
-Kobiety	5	13
-Mężczyźni	92	128
Liczba sprawców przemocy domowej będących pod wpływem alkoholu (ogółem) w tym:	54	62
-Kobiety	2	4
-Mężczyźni	52	58
Liczba przypadków udzielenia pomocy medycznej :	0	1
-sprawca	0	0
-pokrzywdzony	0	1
Liczba dzieci przewiezionych do:		
-Szpitala	0	0
-Placówki opiekuńczo-wychowawczej	0	0
-oddanych pod opiekę osoby spokrewnionej	0	0

Źródło: Komenda Powiatowa Policji w Kozienicach

Stosowanie przemocy i uzależnienia są zjawiskami, które często współwystępują i wzajemnie na siebie wpływają. Powyższe dane pokazują, że prawdopodobieństwo wystąpienia przemocy w rodzinie z problemem alkoholowym jest dwukrotnie większe niż w rodzinach, w których problem ten nie występuje. Ze statystyk policyjnych dotyczących procedury „Niebieskie Karty” wynika, że blisko 70% osób, wobec których interwenują policjanci w związku z przemocą w rodzinie, to osoby, które w chwili, gdy krzywdziły swoich bliskich były pod wpływem alkoholu. Mimo, że alkohol często wyzwała pojawianie się przemocy, nie ma bezpośredniej zależności, że alkohol jest przyczyną przemocy. W przypadku osób stosujących przemoc w rodzinie uzależnionych od alkoholu, środków odurzających, substancji psychotropowych lub leków, w pierwszej kolejności należy uwzględnić terapię uzależnień ponieważ podejmowanie jakichkolwiek innych działań będzie bezskuteczne.

Dane zawarte w tabeli 6 przekazane przez Komendę Powiatową Policji w Koźienicach oraz w tabeli 2 i 4 uzyskane z CUS i OPS wskazują na to, iż liczba spraw dotyczących przemocy w rodzinie rośnie. Najczęściej w grupie ofiar przemocy w rodzinie są kobiety, sprawcami zaś mężczyźni. Pomoc rodzinie, w której jest przemoc, to przede wszystkim wsparcie i zapewnienie bezpieczeństwa ofiarom. Niemniej jednak dopełnieniem tych działań powinno być prowadzenie interwencji wobec sprawców. Ta część wsparcia dla rodziny przemocowej jest najtrudniejsza, bowiem przyznanie się do stosowania przemocy wobec najbliższych osób jest bardzo trudne, co powoduje brak chętnych sprawców przemocy do udziału w programie korekcyjno-edukacyjnym dla osób stosujących przemoc w rodzinie lub innej dedykowanej dla nich pomocy.

Przedstawione powyżej dane wskazują na konieczność kontynuacji działań profilaktycznych, edukacyjnych i informacyjnych. Działania te powinny zmierzać do podnoszenia świadomości i wrażliwości społecznej w zakresie spraw patologicznych oraz zwiększenia skuteczności udzielanej pomocy i wsparcia.

V. ANALIZA SWOT

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ol style="list-style-type: none"> 1. Istniejące zaplecze instytucjonalne (placówki służące mieszkańcom m.in.: Dom Pomocy Społecznej, Placówka Socjalizacyjna „PANDA”). 2. Współpraca z DSM w zakresie zapewnienia schronienia osobom w kryzysie, w szczególności samotnym matkom i kobietom w ciąży. 3. Współpraca między instytucjami (CUS, GOPS-y, Policja, Sąd, Prokuratura) 4. Wysoka świadomość rangi problemu przemocy w rodzinie podmiotów działających w tym obszarze. 5. Kadra instytucji działających na rzecz rodziny stale doskonaląca swoje umiejętności. 6. Umiejętność wykorzystania istniejącego potencjału kadrowego w realizacji zadań z zakresu problematyki przemocy. 7. Stosowanie procedury „Niebieskie Karty” przez właściwe organy. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Istniejące w społeczeństwie przekonania i stereotypy dotyczące przemocy. 2. Przyzwolenie społeczne na stosowanie przemocy. 3. Brak zaufania ze strony ofiar przemocy do instytucji oraz obawa przed opinią społeczną. 4. Trudności w realizacji programów korekcyjno-edukacyjnych wobec osób stosujących przemoc w rodzinie. 5. Trudności w odseparowaniu sprawców przemocy od ofiar, niski poziom egzekucji opuszczania lokalu mieszkalnego przez sprawców. 6. Brak mieszkań chronionych. 7. Brak wystarczających środków finansowych na zatrudnianie specjalistów pracujących z osobami uwikłanymi w przemoc. 8. Niewystarczająca oferta profilaktyczna i terapeutyczna dla całej rodziny.
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ol style="list-style-type: none"> 1. Zmiany legislacyjne mające na celu poprawę skuteczności ochrony ofiar przemocy oraz ułatwienie izolacji sprawców przemocy od ofiar. 2. Działania zespołów interdyscyplinarnych i grup roboczych ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie w gminach. 3. Możliwość pozyskiwania środków finansowych z różnych źródeł w tym funduszy unijnych m.in. na kampanie informacyjne i programy edukacyjne wpływające na wzrost świadomości społeczeństwa w zakresie problemu przemocy domowej oraz na temat możliwości uzyskania specjalistycznego wsparcia i placówek oferujących pomoc. 4. Zmiany krajowe w polityce prorodzinnej. 5. Oferty szkoleniowe dostosowane do potrzeb osób zawodowo i społecznie zajmujących się przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Dysfunkcyjność i niewydolność wychowawcza rodzin. 2. Poczucie bezradności i bierność rodzin w rozwiązywaniu własnych problemów. 3. Osamotnienie rodzin zagrożonych przemocą i brak umiejętności pozyskiwania wsparcia. 4. Ukrywanie przez rodzinę występowania aktów przemocy, niechęć do współpracy. 5. Bierność świadków przemocy w rodzinie. 6. Ogólna niechęć do uczestnictwa w procesie pomagania (strach, brak wiary w powodzenie przedsięwzięcia). 7. Wydłużony tryb postępowania karnego o znęcanie się nad rodziną. 8. Niskie kary w stosunku do rangi popełnionych czynów i nadużywanie zawieszania wykonywania kar. 9. Poczucie bezkarności u osób stosujących przemoc. 10. Niepełne wykorzystanie obowiązujących przepisów prawnych w celu ochrony ofiar przemocy. 11. Brak zaplecza zabezpieczającego egzekucję eksmisji sprawców przemocy.

VI. CELE PROGRAMU

Cel główny:

Uznając, że wszyscy mieszkańcy powiatu kozienickiego mają prawo do spokojnego i bezpiecznego życia oraz uwzględniając określoną wizję przyszłości przyjętą w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Kozienickim na lata 2021 – 2026: „(...) Powiat Kozienicki profesjonalnie rozwiązuje problemy osób i rodzin w trudnej sytuacji życiowej (...) W realizacji swych zadań Powiat opiera się na założeniach wzmocnienia roli rodziny, zminimalizowania zagrożeń związanych z patologiami społecznymi (...)”, za główny cel Programu przyjęto: **Stworzenie profesjonalnego systemu interwencji i wsparcia dla osób dotkniętych lub zagrożonych przemocą, bądź uwikłanych w zjawisko przemocy.**

Wszelkie cele i działania zaplanowane do realizacji w ramach niniejszego *Programu* mają służyć poprawie sytuacji rodzin doznających przemocy jak i ochronie rodzin zagrożonych przemocą. Aby efektywnie zapobiegać problemowi przemocy w rodzinie i zwalczać zachowania przemocowe, sformułowano następujące cele szczegółowe

Cele szczegółowe:

1. Zintensyfikowanie działań profilaktycznych w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie.
2. Zwiększenie dostępności i skuteczności ochrony oraz wsparcia osób dotkniętych przemocą w rodzinie.
3. Rozwijanie i zwiększanie skuteczności oddziaływań wobec osób stosujących przemoc w rodzinie.
4. Podniesienie dostępności i jakości usług poprzez zwiększenie kompetencji przedstawicieli instytucji i podmiotów realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

VI. ADRESACI PROGRAMU

Program skierowany jest do:

- 1) społeczności lokalnej, w tym osób zagrożonych przemocą w rodzinie;
- 2) osób dotkniętych przemocą w rodzinie;
- 3) osób stosujących przemoc w rodzinie;
- 4) świadków przemocy w rodzinie;
- 5) służb zajmujących się przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie.

VII. REALIZATORZY PROGRAMU

Program stanowi strategiczny plan działań wobec problemu przemocy w rodzinie na terenie Powiatu Kozienickiego i będzie realizowany przy współpracy podmiotów, instytucji i organizacji zobligowanych do podejmowania działań na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie:

- Jednostki samorządowe;
- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Kozenicach;
- Centrum Usług Społecznych oraz Ośrodki Pomocy Społecznej z terenu Powiatu Kozienickiego;
- Komenda Powiatowa Policji w Kozenicach;
- Posterunki Policji;
- Lokalne zespoły interdyscyplinarne;
- Gminne Komisje Rozwiązywania Problemów Alkoholowych;
- Sąd Rejonowy w Kozenicach;
- Prokuratura Rejonowa w Kozenicach;
- Poradnia Psychologiczno–Pedagogiczna w Kozenicach;

- Placówki ochrony zdrowia;
- Organizacje pozarządowe;
- Inne podmioty działające na rzecz osób doświadczających przemocy lub stosujących przemoc.

IX. OBSZARY, KIERUNKI I DZIAŁANIA PROGRAMU

W celu zwiększenia skuteczności przeciwdziałania przemocy w rodzinie, w tym realizacji celów ustawowych oraz celów wskazanych w Programie, określono cztery podstawowe obszary wyznaczające kierunki i rodzaje działań.

Tabela 7. Kierunki i rodzaje działań, wskaźniki, termin realizacji

Obszar 1. Profilaktyka i edukacja społeczna		
Cel: Zwiększenie poziomu wiedzy, świadomości i wrażliwości społecznej na temat przemocy		
Kierunki działań	Rodzaje działań	Wskaźniki Termin realizacji
Podniesienie poziomu wiedzy i świadomości środowiska lokalnego w zakresie przyczyn i skutków przemocy w rodzinie oraz zmiana postrzegania przez społeczeństwo problemu przemocy w rodzinie	Realizacja działań profilaktycznych, informacyjno- edukacyjnych oraz kampanii społecznych, dotyczących zjawiska przemocy i promujących właściwe metody wychowawcze	Liczba lokalnych kampanii społecznych i innych przedsięwzięć ww. zakresie Liczba opracowanych i realizowanych programów Liczba uczestników Programów Termin realizacji: 2021-2027
Obszar 2. Ochrona i pomoc osobom dotkniętym przemocą w rodzinie		
Cel: Zwiększenie dostępności i skuteczności ochrony oraz wsparcia osób dotkniętych przemocą w rodzinie		
Kierunki działań	Rodzaje działań	Wskaźniki Termin realizacji
Udzielanie pomocy i wsparcia osobom dotkniętym przemocą w rodzinie	Organizowanie i realizowanie pomocy w formie poradnictwa psychologicznego, prawnego i socjalnego	Liczba osób objętych pomocą w formie poradnictwa Termin realizacji: 2021-2027
	Zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w całodobowych ośrodkach interwencji kryzysowej lub domu samotnej matki i kobiet w ciąży	Ilość zabezpieczonych miejsc w ośrodku interwencji kryzysowej i/lub innym ośrodku wsparcia Liczba osób dotkniętych przemocą w rodzinie, które skorzystały z pomocy OIK, DSM, SOW Termin realizacji: 2021-2027
	Zapewnienie bezpieczeństwa i schronienia krzywdzonym dzieciom W trybie interwencyjnym w Szczególności w trybie Art.12a ustawy o Przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie	Liczba dzieci, które zostały odebrane z rodziny w sytuacji bezpośredniego zagrożenia życia lub zdrowia Liczba dzieci umieszczonych w rodzinnej lub instytucjonalnej pieczy zastępczej w wyniku przemocy domowej Termin realizacji: 2021-2027
Upowszechnienie informacji o możliwościach i formach wsparcia oraz instytucjach udzielających pomocy osobom dotkniętym przemocą w rodzinie	Upowszechnienie informacji w zakresie możliwości i form uzyskania pomocy specjalistycznej w tym poprzez zapewnienie schronienia w sytuacji kryzysu	Liczba opracowanych i rozprowadzanych materiałów informacyjnych Liczba lokalnych kampanii społecznych Termin realizacji: 2021-2027

Obszar 3. Oddziaływania na osoby stosujące przemoc w rodzinie		
Cel: Rozwijanie i zwiększanie skuteczności oddziaływań wobec osób stosujących przemoc w rodzinie		
Kierunki działań	Rodzaje działań	Wskaźniki Termin realizacji
Realizowanie programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych	Opracowanie i realizacja programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie w warunkach wolnościowych	Liczba realizowanych programów Liczba uczestników programu Liczba osób, które ukończyły program Termin realizacji: 2021-2027
	Organizowanie i realizowanie pomocy w formie poradnictwa psychologicznego i prawnego	Liczba osób stosujących przemoc objętych pomocą w formie poradnictwa Termin realizacji: 2021-2027
Obszar 4. Podnoszenie kompetencji służb i przedstawicieli podmiotów realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie		
Cel: Podniesienie dostępności, jakości usług i skuteczności podmiotów realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie		
Kierunki działań	Rodzaje działań	Wskaźniki Termin realizacji
Zwiększenie skuteczności podmiotów realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie	Organizowanie i udział w szkoleniach z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie	Liczba podmiotów i osób uczestniczących w szkoleniach Termin realizacji: 2021-2027
	Współpraca interdyscyplinarna	Liczba spotkań podmiotów realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie Termin realizacji: 2021-2027

X. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA

Realizacja działań ujętych w *Programie* w znacznej części będzie uzależniona od wielkości środków finansowych zaplanowanych w corocznym budżecie samorządu, a także od możliwości pozyskania dodatkowych środków zewnętrznych.

Źródła finansowania zadań wynikających z *Programu* stanowiąc będą środki pochodzące z:

- budżetu Powiatu Kozienickiego;
- dotacji budżetu państwa;
- funduszy strukturalnych Unii Europejskiej;
- konkursów ogłaszanych przez różne podmioty na realizację działań z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

XI. PROGNOZOWANE EFEKTY REALIZOWANYCH DZIAŁAŃ

1. Podniesienie świadomości społecznej w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie.
2. Zmiana postaw społeczeństwa wobec przemocy w rodzinie.
3. Zwiększenie skuteczności i dostępności specjalistycznej pomocy.
4. Zmniejszenie rozmiarów zjawiska przemocy w rodzinie.
5. Spadek liczby rodzin, w których interwencje Policji i innych służb zajmujących się przemocą w rodzinie podejmowane są wielokrotnie.
6. Udzielanie profesjonalnej pomocy skutkujące zniwelowaniem negatywnych konsekwencji zjawiska przemocy.
7. Zwiększenie skuteczności działania instytucji zajmujących się przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie.

8. Wzrost jakości usług świadczonych przez przedstawicieli podmiotów realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

XII. MONITOROWANIE I SPRAWOZDAWCZOŚĆ

Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w powiecie kozienickim na lata 2021–2027 ma wzmacniać interdyscyplinarną strategię działania na rzecz zapobiegania i zwalczania przemocy domowej realizowaną przez instytucje i organizacje zobligowane do podejmowania działań w tym zakresie, zarówno na poziomie gmin jak i powiatu.

Monitorowanie *Programu* będzie prowadzone przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Kozienicach na podstawie zebranych informacji, przekazywanych przez jednostki uczestniczące w jego realizacji. Monitoring umożliwi wgląd w realizację podejmowanych działań, ocenę ich skuteczności oraz podejmowanie bieżących działań korygujących.

Sprawozdania z realizacji *Programu* będą sporządzane w ramach rocznych sprawozdań z działalności Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie, stanowiąc oddzielny rozdział. Sprawozdania będą corocznie przedkładane Zarządowi Powiatu i przedstawiane na Sesji Rady Powiatu.

XIII. PODSUMOWANIE

Efekty realizacji *Programu Przeciwdziałania Przemocy oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Powiecie Kozienickim* zależeć będą od stopnia współpracy wszystkich jednostek i instytucji realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy. W szczególności zaangażowania osób pracujących we wskazanym obszarze, ich wrażliwości na problem krzywdzenia ofiar oraz wyczucia i uważności w trakcie podejmowanych interwencji. Ponieważ przyczyn stosowania przemocy jest wiele, są różne i trudne do jednoznacznego zdefiniowania, istotną rolę w zapobieganiu i zwalczaniu zjawiska przemocy będą odgrywać działania profilaktyczne i umiejętności ludzi zaangażowanych w rozpoznawanie i niwelowanie zagrożeń, zwłaszcza gdy ofiarą przemocy jest dziecko. Będzie to miało duży wpływ na proces socjalizacji rodziny i niwelowania zachowań patologicznych u dzieci dotkniętych przemocą, które często z uwagi na doświadczanie niewłaściwego traktowania poprzez naśladownictwo rodziców i powstałe zaburzenia emocjonalne stosują przemoc rówieśniczą, są agresywne. Brak interwencji wobec niewydolnych wychowawczo opiekunów i zaniechanie wsparcia dzieci w przyszłości może prowadzić do powielania niepożądanych społecznie czynów i przestępstw.

Nikt nie ma prawa znęcać się, poniżać, bić innych. Dlatego też przemoc w rodzinie jest przestępstwem ściganym przez prawo. Osoby, które w związku z wykonywaniem swoich obowiązków służbowych lub zawodowych powzięły podejrzenie o popełnieniu przestępstwa z użyciem przemocy w rodzinie, mają obowiązek niezwłocznie zawiadomić o tym policję lub prokuratora. Każdy, kto jest świadkiem tego zjawiska powinien zawiadomić o tym odpowiednie podmioty działające na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie, które są zobowiązane do ochrony ofiar i udzielenia wszechstronnej pomocy.

Zakładając, że realizacja niniejszego programu będzie stanowiła wspólny strategiczny plan działań wobec problemu przemocy w rodzinie i będzie przebiegać wielopoziomowo, oczekuje się usprawnienia systemu przeciwdziałania przemocy, ograniczenia zjawiska przemocy i towarzyszących mu innych zjawisk patologicznych oraz poprawy kondycji rodzin.

Program ma charakter otwarty i może podlegać okresowym weryfikacjom i modyfikacjom związanym ze zmieniającymi się uwarunkowaniami społeczno - ekonomicznymi, rozwojem procesów społecznych i potrzebami w tym zakresie a także wymogami prawa.